

ఎటు తోచని మానవ స్థితి

(7:14)

ఈ పాఠము, దీని తరువాత పాఠము రోమా 7:14-25ను చర్చిస్తుంది. ఈ రెండు పాఠాలను మనం పఠించక ముందు, ఈ వచనాలను పఠించడానికి సమయం తీసికొందాం. ... నీవు అది చేశావా?¹ నీవు అలా చేసియున్నట్టుయితే, ఈ లేఖన భాగం మీద నీ అభిప్రాయమేమి? నీకు దీనిలో ఏ సందేహముంది? ... నీవు ప్రభువును యిష్టపూర్వకంగా సేవించడానికి ప్రయత్నించినట్టుయితే, నీ ప్రత్యుత్తరం ఈ విధంగా ఉంటుంది: “పౌలు ఎలా ఫీలయ్యాడో నాకు తెలుసు! నేను కూడా ఆలాగే ఫీలౌతున్నాను!”

రోమా 7:14-25ను గూర్చి ఒక ఆసక్తికరమైన విషయమేమంటే, పండితులు కాని వారు ఈ లేఖన భాగాన్ని సాధారణమైనది, నేరైనది అని తలంచుతారు. పౌలు పద ప్రయోగాలు వారిని దిగ్భ్రమ చెందించవచ్చు, కాని తాను వ్రాస్తున్నప్పుడు తన నిష్ఫలత్వాన్ని అపొస్తలుడు గుర్తిస్తున్నాడు,

ఏలయనగా నేను చేయునది నేనెరుగను; నేను చేయ నిచ్చయించునది చేయక ద్వేషించునదియే చేయుచున్నాను. ఇచ్చయింపనిది నేను చేసినయెడల ... దాని చేయునది నాయందు నివసించు పాపమే గాని నేను కాదు.

అయ్యో, నేనెంత దౌర్భాగ్యుడను? (15-24 వచనాలు).

7:1-15 “రోమా పత్రిక అంతటిలో బహు వివాదాస్పదంతో కూడినవాటిలో ఒకటియని”² పండితుల మధ్య ఉన్న ఆలోచనను తెలుసుకొంటే, నీకు ఆశ్చర్యం కలుగ వచ్చు. “వ్యాఖ్యానించడానికి యిది బహు కష్టతరమైన పత్రికయని” J. W. MacGorman దీన్ని పిలిచాడు.³ “ఈ గ్రంథము యొక్క సమస్య రోమా 7వ అధ్యాయమైనట్టు” పిలువ బడిందని R. C. Bell అభిప్రాయపడ్డాడు.⁴ James Edwards యిలా రాశాడు, “రోమా పత్రికలోని ఏ స్థలంలో కూడ తీవ్ర ఆసక్తి క్షేమేరకు చేరుకోలేదు.”⁵

మూల వాక్యం ఈలాటి తర్కంతో చుట్టబడినందున, ఈ పాఠంలో నేను కేవలం యిందులో దాగి గుప్తమైయున్న సమస్యను పఠించడం చేయగోరుతున్నా. తరువాత పాఠంలో 7:14-25 పఠనాన్ని ముగించబోతాను.

నమస్సు వివరించబడింది

ప్రధాన వివాదం

ఇంతకు అసలు విషయమేమిటి? ముందు పాఠంలో గుర్తించినట్లు, 7:14-25లో “నేను” అని పౌలు ఉపయోగించింది వివాదానికి కేంద్రమైయుంది. “వ్యక్తిగతమైన అనుభవాలను అతడు సూచిస్తున్నాడా” లేక తన పాయింటును తేటపరచడానికి తన ఉద్దేశాలను అలంకార రూపంగా వర్తింపజేస్తున్నాడా (1 కొరింథీయులకు 4:6 చూడు)? గత పాఠంలో నా తీర్మానం ఏమంటే - పౌలు తన్ను గూర్చి మాట్లాడుతున్నాడు - తన విషయంలో ఏది సత్యమయ్యిందో యితరుల విషయంలోను అదే సత్యమైయుంటుంది. ఒకడు క్రైస్తవుడు కాక ముందున్న అనుభవాలలో లేక ఒకడు క్రైస్తవుడైన తరువాత అనుభవాలలో వివాదంలోని మరొక విషయమై ఉంది.

రెండు, మూడు శతాబ్దాలలో, ఆది క్రైస్తవుడు కాకముందు ఉన్న పరిస్థితియని అనేకమంది క్రైస్తవ రచయితలు నమ్మేవారు. అప్పుడు, ఆగస్టీనుతో ఆరంభించి, పరిపక్వమైన క్రైస్తవనివలన అనుభవించబడే అంతరంగ సంఘర్షణను ఈ మూల వాక్యం వర్ణిస్తుందనే భావన వ్యాప్తి చెందింది. నేడు, ఈ రెండు పంథాలలో పలు విధములైన మార్పులున్నాయి - వాటిని ఉపదేశించే తీరు ఈ వ్యత్యాసాలను తీక్షణంగా నిలబెట్ట జూస్తారు. Richard Rogers యిలా హెచ్చరించాడు, “ఉత్తములు గొప్పవారు ఈ ప్రశ్నకు యిరు పక్షాల నిలిచారు, మంచి క్రైస్తవులు ఒక లేఖన భాగం విషయంలో వేరయ్యారంటే, దాని విషయంలో మనం మౌఢ్యం వహించనవసరం లేదు.”⁶

రోమా 7కు ఉన్న అనేక పంథాలను పేర్కొని యిరు పక్షాల వాదోపవాదాలలో ప్రతిదాన్ని యివ్వడానికి చాల సమయము, స్థలము తీసికొంటాయి. ఏదియెలాగున్నా, కొద్ది నోట్లు యిస్తాను.

మార్పు పొందక ముందున్న స్థితి పౌలు మనస్సులో ఉన్నట్లు నమ్మేవారు గత వచనాల్లో ఉన్న భూతకాలంనుండి (“పాపము ... నన్ను మోసగించింది”; 11 వచనం) వర్తమాన కాలానికి (“నేను చేయుచున్నాను”; 20 వచనం) మారినది గుర్తించారు. అపొస్తలుడు తన్నుగూర్చి వర్తమాన కాలంలో మాట్లాడుతున్నట్లు వారు వక్కాణిస్తారు - అంటే, తాను క్రైస్తవుడుగా తన్నుగూర్చి మాట్లాడినట్లు వారు నొక్కుతారు. ఇది రుజువైన వాదన కాదు, ఎందుకంటే కొందరు గతాన్ని ప్రస్తుతంతో మాట్లాడుతారు (మత్తయి 17:11 మరియు 17:12ను పోల్చు). దీనిని ఆంగ్లంలో “చారిత్రక ప్రస్తుతము” అని అంటారు⁷ (historical present).

క్రైస్తవుడు కాక ముందు ఉన్న పూర్వపు స్థితి తన అనుభవాలను పంచుకొంటున్నాడని నా అభిప్రాయం. మన మూల వాక్యంలో “నేను పాపమునకు బంధీనైయున్నాను” అని అన్నాడు (రోమా 7:14); కాని, తాను క్రైస్తవుడుగా మారినప్పుడు “పాపమునుండి విడిపింపబడినట్లు” ముందు అన్నాడు (6:7; 14 వచనం చూడు). “పాప నియమమునకు నన్ను చెరపట్టి లోబరచుకొనుచున్నది” అని మరల పౌలు అన్నాడు (7:23); కాని, క్రీస్తునందున్నవారు “పాప ... నియమమునుండి విడిపింపబడినవారని” తరువాత

అధ్యాయం నొక్కి చెప్పింది (8:2).

మార్పు పొందక ముందు ఉన్న స్థితికి ఒక ఆక్షేపణ ఏమంటే, రోమా 7లోని అంత రంగపు వేదనగా పౌలుచే చిత్రింపబడినది క్రైస్తవుడు కాక ముందు యూదుని యొక్క మానసిక స్థితికి సంబంధించిన పౌలు ప్రతిపాదనలతో సంఘర్షిస్తున్నట్లున్నాయి. అతని యూదా మత పూర్వ స్థితికి సంబంధించి, ఫిలిప్పీయులకు 3:6బిలో తన్ను గూర్చి యిలా చిత్రించుకున్నాడు: “ధర్మశాస్త్రమువలన నీతివిషయము అనింద్యుడనైయుంటిని.” అపొస్తలుల కార్యములు 23:1లో, యూదా మత సభవారికి, “-సహోదరులారా, నేను నేటివరకు కేవలము మంచి మనస్సాక్షిగలవాడనై దేవునియొడుట నడుచుకొను చుంటినని చెప్పెను.”

ఒకవేళ, సంఘర్షణ వాస్తవం కంటే ఊహించినదే ఎక్కువైయుండవచ్చు. ఫిలిప్పీయుల లేఖన భాగంలో, పౌలు పరిపూర్ణుడని చెప్పుకొనడం లేదు. మోషే నియమానికి సంబంధించిన ఏ కర్మగాని, లేక ఆచారముగాని చేయకుండలేదు అని అతడు సూచించాడు. ఆలాగే, “మంచి మనస్సాక్షికి సంబంధించిన” ప్రతిపాదన, పౌలు తప్పేమీ చేయలేదని గాని, తాను ఎన్నడూ దోషిని కాదని గాని నిగ్గదీయలేదు. కాని, తన మనస్సాక్షి యొక్క ఉత్తరవులను అతడు ఎల్లవేళలా అనుసరించినట్లు చెప్పుకున్నాడు.

రోమా 7:14-25లో పౌలు చిత్రించిన అంతరంగపు సంఘర్షణ వంటిది క్రొత్త నిబంధనలో ఎక్కడను సూచించబడలేదు.⁸ పౌలు ఉద్వేగాలకు సంబంధించిన అంతరంగ దృష్టిని కలపడానికి ఈ లేఖన భాగాన్ని చూడవలసి ఉండవచ్చు - లేఖనాల్లో ఆ అంతర్ దృష్టి యిక్కడ మాత్రమే కానవస్తుంది. యేసును ఎదుర్కొనక ముందు తాను అణచుకున్న ఫీలింగ్సును పౌలు బయలుపరచియుండవచ్చు. (దమస్కులో వేదనపడు చుండిన ఆ మూడు దినాలలో తన మనస్సులో పొర్లి ఈలాటి తలంపులు వచ్చియుంటూ యని ఊహించడం కష్టం కాదు [అపొస్తలుల కార్యములు 9:9].) తన గత యూదా మత జీవితాన్ని, తన ప్రస్తుతపు క్రైస్తవ కండ్లతో కేవలం చూస్తూ ఉండవచ్చు. ఏమైనానరే, తన స్వశక్తి మీద ఆధారపడి ధర్మశాస్త్రం కోరినవాటిని జరిగించ ప్రయత్నించడంలో తన వ్యాకులతను సూచించడం మన మూల వాక్యపు పాయింట్లైయున్నట్లుంది.

మానవ జాతి యొక్క స్థితి

అదే సమయంలో, పండితుల అభిప్రాయాలను అధిగమించి, రోమా 7:14-25లో సార్వత్రికతను నేను గుర్తిస్తున్నాను. ఈ వచనాలకు సంబంధించి, J. D. Thomas యిలా రాశాడు,

శోధన అనే విధానంలో నిజంగా ఏమి జరుగుతుందో మానవ స్వభావాన్ని వర్ణించడంలో మానవ మనో తత్వం మీద వ్రాసిన ఏ రచయితయు ఈ వచనాలు చేసినంత మంచి పని చేయలేదు ... పౌలు [“నేను”] అనేది తన్నుగూర్చి మాట్లాడింది తన పాయింటును ఉదహరించడానికి, కాని అది మనందరి విషయంలో నిజమే.⁹

ప్రాచీన రచనలనుండి నేటివరకు, మానవాళి యొక్క అంతరంగ పోరాటాలను

గుర్చిన సాక్షాలు ఎన్నో ఉన్నాయి.¹⁰ అంతరంగ ఉదాహరణలకు సంబంధించిన సంఘర్షణ Robert Louis Stephenson ప్రసిద్ధిగాంచిన కథ, *Dr. Jekyll and Mr. Hyde*¹¹ ఇటీవలి “పాశ్చాత్య” సినిమాలో¹² కథానాయకుని దుర్మార్గుడగు యిండియన్ను సవాలు చేశాడు, “నీ లోపల రెండు కుక్కలున్నాయి, ఒకటి చెడుగు; రెండవది మంచి. చెడ్డ కుక్క మంచి కుక్కతో ఎప్పుడూ పోరాడుతునే ఉంటుంది. ... ఏది గెలుస్తుంది?” మొదటిలో, “నాకు తెలియదు” అని హీరో అన్నాడు; అయితే తరువాత అతడు యిలా తీర్మానానికి వచ్చాడు: “ఏది గెలిచినా నేను ఎక్కువగా ఫీలౌతాను.”

పౌలు వ్రాసిన సంఘర్షణకు సంబంధించి ఖచ్చితంగా ఉదాహరణలో యివ్వబడినట్టిది కాదు. చెడుగు చేయాలనే అంతరంగ వాంఛతో ఈ సంఘర్షణలు కూడి ఉంటాయి; కేవలం మంచి మాత్రమే చేయాలనే పౌలు యొక్క హృదయ పూర్వకపు వాంఛ - ఆ వాంఛను అతడు పొందికగా నెరవేర్చలేక పోవడంవలన పౌలుకు సంఘర్షణ ఏర్పడుతుంది. కాకపోయినా, పౌలు యొక్క అంతరంగపు పోరాటం మానవాళి యొక్క అంతరంగ పోరాటాలతో సమాంతరంగా ఉండి, మనలో ప్రతి ఒక్కరు తన సొంత జీవితాలకు వర్తింపజేసికొనడానికి చాలినదైయుంటుంది.

అర్థ సహితమైన కామెంట్

రోమా 7:14-25ను పౌలు యివ్వడంలోని ఉద్దేశపు దృష్టిని పోగొట్టుకోకూడదు. తన వ్యక్తిగతమైన పోరాటాలకు మన కనికరాన్ని కోరడం అతడి గురి కాదు. లేక మానవ మనో తత్వానికి అంతర్ దృష్టిని యివ్వడం కూడా కాదు. అతడు యింకను ధర్మశాస్త్రం మీదనే దృష్టిని కేంద్రీకరించాడు (14, 16, 22, 25 వచనాలు చూడు). 1నుండి 6 వచనాలవరకు జనులు “ధర్మశాస్త్రంనుండి విడిపించబడిన” సంగతిని అతడు గుర్తించాడు (2 వచనం). ధర్మశాస్త్రం చెడ్డదని దాని అర్థమా? లేదు. 7నుండి 13 వచనాలవరకు పౌలు ధర్మశాస్త్రాన్ని డిఫెండ్ చేశాడు. ధర్మశాస్త్రము ఉత్తమమైనది, అయితే పాపము (సాతాను) అవిధేయతను పురికొల్పడానికి ధర్మశాస్త్రాన్ని ఉపయోగించుకుంది. ఇప్పుడు, 14నుండి 25 వచనాలలో, పౌలు తన చర్చను ముగిస్తున్నాడు, ధర్మశాస్త్రంలోని ప్రాథమిక సమస్యను సూచించాడు: ఒక వ్యక్తి పాపము చేసినప్పుడు, ఆ పాప దోషాన్ని తొలిగించడానికి ధర్మశాస్త్రము శక్తిలేనిదైయుంది.

తన శాయశక్తుల మంచి చేయుచు మంచిగా ఉండ ప్రయత్నిస్తున్న ధర్మశాస్త్రము క్రింద వానిని వచనం 14నుండి 25వరకు వర్ణిస్తున్నాయి. ఈ వాక్య భాగములో “నేను” అనే నామవాచకం ఎన్నిసార్లు కన్పిస్తుందో గుర్తించు. తదుపరి వచనాలలో చెప్పబడబోవు వాటికి ఈ వాక్యం విరుద్ధంగా ఉంది. 7వ అధ్యాయం “నేను” మాత్రమే ఏమి చేయలేను అనేదానిని సూచిస్తుంది. 8వ అధ్యాయం “నేను” మరియు పరిశుద్ధాత్ముడు కలసి ఏమి చేయగలమో అనేదానిని సూచిస్తుంది.

మన మూల వాక్యమునుండి ఎక్కువ సాధారణమైన వర్తింపు న్యాయసమ్మతమై యుండవచ్చా? తప్పకుండా. దేవుడనుగ్రహించిన ఆత్మ సంబంధమైన మూలాధారాలను నిర్లక్ష్యపెట్టి కొన్నిసార్లు నమ్మకమైన క్రైస్తవులు కూడ మేలు చేయ ప్రయత్నిస్తారు. ఈ

లేఖనాన్ని మనం వర్తింపజేయడంలో, ధర్మశాస్త్రంపైన పౌలు నిలిపిన దృష్టిని మనం కోల్పోకూడదు.

లేఖన భాగం పరీక్షింపబడింది (7:14)

పౌలు శ్లాఘ్యం

మన మూల వాక్య ఆరంభంతో, ధర్మశాస్త్రాన్ని పౌలు తన డిఫెన్సును కొనసాగిస్తున్నట్లు మనం చూస్తాం. “ధర్మశాస్త్రము ఆత్మ సంబంధమైనదని యెరుగుదుము” (14వ వచనం) అని అతడు చెప్పాడు. అందరు కాకపోయినా - తన పాఠకులలో అనేకులు - ఏకీభవిస్తారని “యెరుగుదుము” అనే బహు వచనాన్ని అతడు ఉపయోగించాడు. ధర్మశాస్త్రము *pneumatikos* అంటే, “ఆత్మ సంబంధమైనది” అని అతడు నొక్కి చెప్పాడు. ధర్మశాస్త్రము పలు మార్గాల్లో ఆత్మ సంబంధమైనదన్నట్లు Jimmy Allen అన్నాడు:

మూలములో - అది దేవునిచే యివ్వబడింది (1 కొరింథీయులకు 10:3-4 పోల్చి చూడు).

ఉద్దేశంలో - మనుష్యులను ఆత్మ సంబంధంగా పెంచుద్దేశింపబడింది.

విరునామాలో - అది నరుల ఆత్మలకు పలుకబడింది.¹³

పౌలు అవస్థ

“అయితే” “నేను శరీర సంబంధినైయున్నాను” అని పౌలన్నాడు (రోమా 7:14బి; నొక్కి చెప్పింది నాది). “శరీర సంబంధిని” అనేది *sarkinos*¹⁴ నుండి తర్జుమా చేయబడింది. “మాంసం” అనే పదంనుండి (*sarx*) యిది వచ్చింది. *Sarkinos* ప్రాథమికంగా “మాంసముతో కూడినది, మాంసము యొక్క నిర్మాణము” అని అర్థం.¹⁵ వచనం 14 KJVలో “carnal” లాటిన్ నుండి వచ్చింది “మాంసము,” కాని “carnal” అనే పదం నేడు సాధారణ ఉపయోగంలో లేదు. NIV “ఆత్మ సంబంధం కాని” అనేది “ఆత్మ సంబంధమైన” దానికి భిన్నంగా ఉంది. (తరువాత ఈ పదం మీద స్టడీని ఈ పుస్తకంలో చూడు.)

“నేను శరీర సంబంధినైయున్నాను” అని పౌలు అన్నప్పుడు, తాను ఎంత బలహీనుడో నొక్కి చెప్పాడు. మనుష్యుడు తాను స్వయంగా పాపపు సవాలును ఎదుర్కొనడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు - దౌర్భాగ్యంగా తప్పిపోతున్నాడు. గత పాఠంలో గుర్తించినట్లు, సమస్య ధర్మశాస్త్రానిది కాదు. కాని తానే సమస్య అని అతడు నొక్కి చెప్పాడు.

“అయితే నేను పాపమునకు అమ్మబడి” దానికి బంధీయై ఉన్నందువలన తన నిస్సహాయ స్థితి యొక్క క్లుప్త విభజన పౌలు సంపూర్ణి చేశాడు (14సి వచనం). పాపము తిరిగి వ్యక్తీకరించబడి బానిస మార్కెట్టు యొక్క రూపమైయుంది. వేలం వేయువాని పాట ముగిసిపోయింది, పౌలు పాపపు బానిస అయ్యాడు (6:6, 17, 20 చూడు).

పౌలు ధర్మశాస్త్రాన్ని పరిపూర్ణంగా ఆచరించలేదనేదే సమస్య. ధర్మశాస్త్రం పరిపూర్ణమైనది కాని అతడు పరిపూర్ణుడు కాడు. కనబడుతున్నది మిక్కిలి నిరాశపరచేదిగా ఉంది. తరువాత పాఠంలో మన మూల వాక్య పఠనంలో అది ఎంత నిరాశగా ఉంటుందో చూడబోతుంది.

ముగింపు

Lucy యొక్క “మనోరోగ చికిత్సా శాస్త్రపు స్టాండుకు” Charlie Brown పీనట్స్ కామిక్ బ్రీప్ లో వచ్చాడు. “Charlie Brown మరల నిరాశపడ్డావా?” అని Lucy అడిగాడు. “నీతో ఉన్న తొందర ఏమంటే, నీవు నీవే అయ్యుంటావు” అని అతడన్నాడు. “దాన్ని గూర్చి నేను యింకా ఏమి చేయగలను?” అని Charlie Brown అన్నాడు. “సలహా యిచ్చినట్లు నటించను; కేవలం తొందర ఏమో నేను చూపుతాను”¹⁶ అని Lucy చెప్పాడు. Lucy చేసింది ధర్మశాస్త్రం చేసేదాన్ని పోలియుంది: అది కేవలం సమస్యను మాత్రమే చూపింది కాని నిజమైన లేక స్థిరమైన పరిష్కారాన్ని అది చూపలేదు.

రోమా 7లో మోషే ధర్మశాస్త్రాన్ని పౌలు నొక్కి చెప్పాడు; అయితే, ధర్మశాస్త్రాన్ని గూర్చి ఏది చెప్పబడిందో ఏ నియమాన్ని (చట్టాన్ని) గూర్చియైనా అదే చెప్పబడుతుంది. చట్టము సమస్యను చూపగలదు. ఏదియెలాగున్నా, దాని అజ్ఞలకు మనం లోబడినప్పుడు, దోషాన్ని తొలగించే స్వభావం చట్టంలో లేదు. శరీరము యొక్క బలహీనతనుబట్టి, మనం చట్టాన్ని - ఏ చట్టాన్నైనా - పరిపూర్ణంగా అనుసరించలేం. అందువలననే మనకు తప్పనిసరిగా క్రీస్తు అవసరమైయుంటారు (7:25వ చూడు). క్రీస్తు లేకుంటే, “అయ్యో, నేనెంత దౌర్భాగ్యుడను” అని మాత్రమే మనం కేక వేయగలం (24వ వచనం).

సువార్తీకులకు, ఉపదేశకులకు నోట్లు

నీవు ఈ ప్రసంగాన్ని ఉపయోగించినప్పుడు, “క్రీస్తులోనికి” రావడానికి నీ శ్రోతలు ఏమి చేయాలో నీవు చెప్పవచ్చు (రోమా 6:3-6).

సూచనలు

¹రోమా 7:14-25ను చదివి క్షామ అరంభించు. ఈ లేఖన భాగానికి సభ్యుల స్పందన ఎలా ఉంటుందో క్షామలో అడుగు. ²Douglas J. Moo, *Romans*, The NIV Application Commentary (Grand Rapids, Mich.: Zondervan Publishing House, 2000), 233. ³J. W. MacGorman, “Roman 7 Once More,” *Southwestern Journal of Theology* (Fall 1976): 31. ⁴R. C. Bell, *Studies in Romans* (Austin, Tex.: Firm Foundation Publishing House, 1957), 63. ⁵James R. Edwards, *Romans*, New International Biblical Commentary (Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, 1992), 184. ⁶Richard Rogers, *Paid in Full: A Commentary on Romans* (Lubbock, Tex.: Sunset Institute Press, 2002), 103. ⁷Ibid., 106. మూల వాక్యపు చర్చలో మార్పుకు ముందు అనే వ్యాఖ్యానాలకు సంబంధించిన

యితర వాదనలను ఆలోచింతుము. ⁸నగటు యూదునికి ఈ విధమైన అంతరంగపు వేదన ఒకవేళ ఉండకపోవచ్చు (రోమా 10:1-4 చూడు). ⁹J. D. Thomas, *Romans*, The Living Word series (Austin, Tex.: Sweet Publishing Co., 1965), 51-52. ¹⁰నీ శ్రోతలకు ఎరుకైన ఒకటి, రెండు ఉదాహరణలను ఉపయోగించు.

¹¹Jim Townsend, *Romans: Let Justice Roll* (Elgin, Ill.: David C. Cook Publishing Co., 1988), 53నుండి ఈ ఉదాహరణలు యివ్వబడ్డాయి. ¹²Ron Howard, prod., *The Missing* (Santa Monica, Calif.: Revolution Studios, 2003). ¹³Jimmy Allen, *Survey of Romans*, 4th ed., rev. (Searcy, Ark.: By the author, 1973), 72. ¹⁴కొన్ని ప్రాచీన ప్రతులు *sarkikos* అనే పదాన్ని వాడాయి, చేతిప్రతుల రుజువు *sarkinos*ను యిష్టపడుతున్నాయి. ¹⁵C. G. Wilke and Wilibald Grimm, *A Greek-English Lexicon of the New Testament*, trans. and rev. Joseph Henry Thayer (Edinburgh: T. & T. Clark, 1901; reprint, Grand Rapids, Mich.: Baker Book House, 1977), 569. ¹⁶Townsend, 57.